

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 194g/2020

privind excepția de neconstituționalitate
a articolului 126 alin. (1) din Codul penal în redactarea de până la
intrarea în vigoare a Legii nr. 207 din 29 iulie 2016
*(neclaritatea echivalentului unității convenționale pentru
determinarea proporțiilor mari)*

CHIȘINĂU

6 aprilie 2021

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Gheorghe Reniță, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată pe 3 decembrie 2020,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând pe 6 aprilie 2021, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 126 alin. (1) din Codul penal, în redactarea de până la intrarea în vigoare a Legii nr. 207 din 29 iulie 2016, ridicată de dl avocat Igor Chiriac, în interesele dlui Ion Cavcaliuc, parte în dosarul nr. 21-616/2020, pendinte la Judecătoria Orhei, sediul central.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dl judecător Iurie Movilă din cadrul Judecătoriei Orhei, sediul central, în baza articolului 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Printr-o sentință a Judecătoriei Orhei din 25 octombrie 2013, dl Ion Cavcaliuc a fost recunoscut vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute de articolul 190 alin. (4) [*escrocheria săvârșită în proporții mari*] din Codul penal, fiindu-i aplicată o pedeapsă sub formă de închisoare pe un termen de 7 ani.

4. Cuantumul proporțiilor daunelor cauzate a fost stabilit în baza articolului 126 [*proporții deosebit de mari, proporții mari, daune considerabile și daune esențiale*] din Codul penal în vigoare la acel moment, potrivit căruia constituiau proporții mari pagubele în valoare de 2 500 unități convenționale.

5. Prin Legea nr. 207 din 29 iulie 2016, în vigoare din 7 noiembrie 2016, au fost modificate mai multe prevederi din Codul penal, inclusiv mărirea unității convenționale, care a fost majorată de la 20 de lei la 50 de lei. De asemenea, prin această lege a fost modificat algoritmul de calcul al proporțiilor mari și deosebit de mari. În particular, legislatorul a

prevăzut ca bază de calcul salariul mediu lunar pe economie prognozat, stabilit prin hotărâre de Guvern, în vigoare la momentul comiterii faptei (20 de salarii pentru determinarea proporțiilor mari și 40 de salarii pentru determinarea proporțiilor deosebit de mari).

6. Pe 22 august 2020, dl avocat Igor Chiriac a depus, în interesele condamnatului Ion Cavaliuc, o cerere la Judecătoria Orhei, sediul central, privind aplicarea legii penale mai favorabile în temeiul articolelor 10 și 10¹ din Codul penal.

7. Ulterior, în cadrul ședinței de judecată dl avocat Igor Chiriac a ridicat, în interesele dlui Ion Cavaliuc, excepția de neconstituționalitate a articolului 126 alin. (1) [*proporții deosebit de mari, proporții mari, daune considerabile și daune esențiale*] din Codul penal în redacția de până la intrarea în vigoare a Legii nr. 207 din 29 iulie 2016, în fața Judecătoriei Orhei, sediul central.

8. Printr-o încheiere din 23 noiembrie 2020, Judecătoria Orhei, sediul central, a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a sesizat, în acest sens, Curtea Constituțională, în vederea examinării acesteia.

B. Legislația pertinentă

9. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 22 Neretroactivitatea legii

„Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„[...]”

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

10. Prevederile relevante ale Codului penal, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002, sunt următoarele:

Articolul 10
Efectul retroactiv al legii penale

„(1) Legea penală care înlătură caracterul infracțional al faptei, care ușurează pedeapsa ori, în alt mod, ameliorează situația persoanei ce a comis infracțiunea are efect retroactiv, adică se extinde asupra persoanelor care au săvârșit faptele respective până la intrarea în vigoare a acestei legi, inclusiv asupra persoanelor care execută pedeapsa ori care au executat pedeapsa, dar au antecedente penale.

[...].”

Articolul 10¹

Aplicarea legii penale mai favorabile în cazul pedepselor definitive

(1) Dacă, după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare și până la executarea completă a pedepsei privative de libertate, a muncii neremunerate în folosul comunității sau a amenzii, a intervenit o lege care prevede unul din aceste tipuri de pedeapsă, dar cu un maxim mai mic, sancțiunea aplicată se reduce la acest maxim dacă depășește maximumul prevăzut de legea nouă pentru infracțiunea săvârșită.

[...].”

Articolul 64
Amenda

„[...]”

(2) Amenda se stabilește în unități convenționale. Unitatea convențională de amendă este egală cu 50 de lei.

[...].”

Articolul 126

Proporții deosebit de mari, proporții mari, daune considerabile și daune esențiale

„(1) Se consideră proporții mari valoarea bunurilor sustrate, dobândite, primite, fabricate, distruse, utilizate, transportate, păstrate, comercializate, trecute peste frontiera vamală, valoarea pagubei pricinuite de o persoană sau de un grup de persoane, care depășește 20 de salarii medii lunare pe economie prognozate, stabilite prin hotărârea de Guvern în vigoare la momentul săvârșirii faptei.

[...].”

11. Prevederile relevante ale Codului penal, în redactarea de până la intrarea în vigoare a Legii nr. 207 din 29 iulie 2016, sunt următoarele:

Articolul 64
Amenda

„[...]”

(2) Amenda se stabilește în unități convenționale. Unitatea convențională de amendă este egală cu 20 de lei.

[...].”

Articolul 126

Proporții deosebit de mari, proporții mari, daune considerabile și daune esențiale

„(1) Se consideră proporții deosebit de mari, proporții mari valoarea bunurilor sustrate, dobândite, primite, fabricate, distruse, utilizate, transportate, păstrate, comercializate, trecute peste frontiera vamală, valoarea pagubei pricinuite de o persoană sau de un grup de persoane, care, la momentul săvârșirii infracțiunii, depășește 5000 și, respectiv 2500 unități convenționale de amendă.

[...].”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

12. Autorul excepției de neconstituționalitate afirmă că prevederile articolului 126 alin. (1) din Codul penal în redactarea de până la intrarea în vigoare a Legii nr. 207 din 29 iulie 2016 sunt neclare, pentru că nu specifică dacă proporțiile mari se calculează conform echivalentului din momentul comiterii faptei (20 de lei) sau la momentul executării pedepsei (50 de lei).

13. De asemenea, autorul excepției de neconstituționalitate afirmă că în cazul în care instanța s-ar conduce de prevederile în vigoare la momentul comiterii infracțiunii, indiferent dacă ulterior a fost sau nu modificată mărimea unității convenționale, atunci s-ar încălca principiul retroactivității legii penale mai favorabile.

14. În opinia sa, dispozițiile contestate sunt contrare articolelor 1 alin. (3), 4, 7, 8, 16, 20, 21, 22, 23, 26 și 54 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

15. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

16. În conformitate cu articolul 135 alin.(1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul penal, ține de competența Curții Constituționale.

17. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de reprezentantul unei părți din proces. Astfel, sesizarea este formulată de către subiectul căruia i s-a conferit acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

18. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie articolul 126 alin. (1) din Codul penal, în redactarea Legii nr. 292 din 21 decembrie

2007 privind modificarea și completarea unor acte legislative, în vigoare până pe 7 noiembrie 2016. Aceste prevederi stabilesc că: „Se consideră proporții deosebit de mari, proporții mari valoarea bunurilor sustrate, dobândite, primite, fabricate, distruse, utilizate, transportate, păstrate, comercializate, trecute peste frontiera vamală, valoarea pagubei pricinuite de o persoană sau de un grup de persoane, care, la momentul săvârșirii infracțiunii, depășește 5 000 și, respectiv 2 500 unități convenționale de amendă.”

19. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză în care s-a solicitat aplicarea legii penale mai favorabile în privința determinării proporțiilor mari pentru calificarea unei fapte (a se vedea *supra* §§ 4-6). Curtea constată că prevederile contestate de autorul excepției de neconstituționalitate nu mai sunt în vigoare, acestea fiind modificate prin Legea nr. 207 din 29 iulie 2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

20. Totuși, în jurisprudența sa, Curtea a reținut că pornind de la natura excepției de neconstituționalitate, ea poate fi ridicată și asupra actelor care nu mai sunt în vigoare, dacă sub imperiul acestora s-au născut raporturi juridice care continuă să producă efecte, iar norma este aplicabilă raporturilor juridice litigioase și este determinantă în soluționarea cauzei (HCC nr. 2 din 9 februarie 2016, § 73; DCC nr. 132 din 19 noiembrie 2020, § 16).

21. În cauza în care a fost ridicată excepția, Curtea reține că persoana a fost recunoscută vinovată de comiterea escrocheriei în proporții mari, iar aceste proporții au fost determinate în baza prevederilor criticate.

22. Totodată, condamnatul a înaintat o cerere de aplicare a legii penale mai favorabile cu efect retroactiv cu referire la determinarea proporțiilor mari, în urma modificării Codului penal. Astfel, examinând cererea în discuție, instanța de fond ar putea să aplice prevederile articolului 126 alin. (1) din Codul penal, în redactarea Legii nr. 292 din 21 decembrie 2007.

23. Prin urmare, Curtea consideră că prevederile contestate pot fi aplicate în cauza în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

24. Curtea observă că prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

25. Curtea reține că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept din Constituție în cauza concretă pendinte în fața instanțelor de judecată. Curtea trebuie să verifice, prin prisma argumentelor autorului sesizării, dacă prevederile contestate reprezintă o ingerință în vreun drept fundamental (DCC nr. 37 din 30 martie 2021, § 27 și jurisprudența citată acolo).

26. Curtea constată că autorul pretinde încălcarea articolelor 1 alin. (3) [*preeminența dreptului*], 4 [*drepturile și libertățile omului*], 7 [*Constituția, Lege Supremă*], 8 [*respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale*], 16 [*egalitatea*], 20 [*accesul liber la justiție*], 21 [*prezumția nevinovăției*], 22 [*neretroactivitatea legii*], 23 [*dreptul fiecărui om de a-și*

cunoaște drepturile și îndatoririle], 26 [*dreptul la apărare*] și 54 [*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*] din Constituție, pentru că prevederile contestate nu stabilesc echivalentul unității convenționale, fapt care ar putea aduce atingere principiului retroactivității legii penale mai favorabile.

27. Potrivit articolelor 24 alin. (2) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 39 din Codul jurisdicției constituționale, sesizarea trebuie să fie motivată. Această condiție nu este îndeplinită în raport cu articolele 1 alin. (3), 4, 7, 8, 16, 20, 21, 26 și 54 din Constituție. În situații similare, Curtea a respins ca inadmisibile sesizările formulate, precizând că simpla trimitere la un text din Constituție, fără explicarea pretensei neconformități cu acesta a prevederilor legale contestate, nu echivalează cu un argument (a se vedea DCC nr. 24 din 16 februarie 2021, § 26 și jurisprudența citată acolo).

28. Articolul 23 alin. (2) din Constituție implică adoptarea de către legislator a unor legi accesibile și previzibile. În jurisprudența sa, Curtea a menționat că testul calității legii se efectuează prin raportare la un drept fundamental. Prin urmare, articolul 23 alin. (2) din Constituție (care stabilește condițiile calității legii) nu poate fi aplicat de sine stătător, ci doar dacă este coroborat cu un drept fundamental (a se vedea DCC nr. 35 din 30 martie 2021, § 22). În această cauză, autorul sesizării a susținut că prevederile contestate ar încălca articolul 22 din Constituție, care garantează principiul aplicării legii penale mai favorabile (*lex mitior*).

29. Cu titlu preliminar, Curtea reiterează că incriminarea faptelor în legile penale și stabilirea pedepsei pentru acestea țin de competența Parlamentului în conformitate cu prevederile articolului 72 alin. (3) lit. n) din Constituție și se bazează pe rațiuni de politică penală.

30. Curtea constată că prin Legea nr. 207 din 29 iulie 2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative (în vigoare din 7 noiembrie 2016) au fost modificate prevederile articolului 64 alin. (2) din Codul penal, care reglementează mărimea unității convenționale, și prevederile articolului 126 alin. (1) din același Cod, care reglementează conceptul de „proporții mari”.

31. Așadar, mărimea unității convenționale stabilită pentru amenda ca pedeapsă penală a fost majorată de la 20 de lei la 50 de lei.

32. Totodată, prin noile reglementări, legiuitorul a renunțat la concepția de a stabili în legea penală proporțiile mari și deosebit de mari conform criteriului unităților convenționale (depășirea a 2500 de unități convenționale pentru proporțiile mari și, respectiv, depășirea a 5000 de unități convenționale pentru proporțiile deosebit de mari), concepție aplicabilă până la operarea amendamentelor enunțate (DCC nr. 2 din 19 ianuarie 2017, § 20).

33. Astfel, la determinarea proporțiilor mari și deosebit de mari, legislatorul a prevăzut ca bază de calcul salariul mediu lunar pe economie prognozat, stabilit prin hotărâre de Guvern, în vigoare la momentul

săvârșirii faptei (20 de salarii pentru determinarea proporțiilor mari și 40 de salarii pentru determinarea proporțiilor deosebit de mari) (*ibidem*, § 21).

34. Prin urmare, cu referire la pretinsa neclaritate a prevederilor articolului 126 alin. (1) din Codul penal, prevederi contestate de autorul excepției, Curtea reține că atunci când referința pentru determinarea proporțiilor mari era de 2 500 unități convenționale, o unitate era egală cu 20 de lei. Prin intrarea în vigoare a Legii nr. 207 din 29 iulie 2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, atât unitatea convențională, cât și referința pentru determinarea proporțiilor au fost modificate concomitent, în modul redat mai sus.

35. În jurisprudența sa, Curtea Europeană a stabilit că atunci când legea penală în vigoare la momentul comiterii infracțiunii și legile penale ulterioare, adoptate până la pronunțarea unei hotărâri definitive, sunt diferite, instanțele judecătorești trebuie să aplice legea ale cărei dispoziții îi sunt mai favorabile acuzatului (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Scoppola v. Italia* (nr. 2) [MC], 17 septembrie 2009, § 109; *Koprivnikar v. Slovenia*, 24 ianuarie 2017, § 49; *Jidic v. România*, 18 februarie 2020, § 80).

36. În acest sens, Curtea notează că articolele 10 și 10¹ din Codul penal permit instanțelor de judecată să aplice legea penală mai favorabilă.

37. Totodată, în conformitate cu articolul 8 din Codul penal, caracterul infracțional al faptei și pedeapsa pentru aceasta se stabilesc de legea penală în vigoare la momentul săvârșirii faptei, iar potrivit articolului 10 alin. (2) din Codul penal, legea penală care înăsprește pedeapsa sau agravează situația persoanei vinovate de săvârșirea unei infracțiuni nu are efect retroactiv.

38. În aceste condiții, Curtea constată că prevederile articolului 126 alin. (1) din Codul penal nu afectează, în redactarea Legii nr. 292 din 21 decembrie 2007, principiul *lex mitior*, garantat de articolul 22 din Constituție.

39. Pentru că nu s-a constatat o ingerință în articolul 22 din Constituție, Curtea reține că nici articolul 23 alin. (2) din Constituție nu este incident.

40. Curtea a subliniat că efectul retroactiv al legii penale ține de aplicabilitatea noii legi penale mai favorabile în raport cu legea anterioară. O eventuală problemă de aplicare a legii mai favorabile de către instanțele de drept comun nu ține de competența Curții Constituționale în cazurile din categoria din care face parte prezenta cauză.

41. Instanțelor de judecată le revine sarcina de a stabili și de a aplica, în fiecare caz particular, legea penală mai favorabilă.

42. Prin urmare, în baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) lit. g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 126 alin. (1) din Codul penal, în redactarea de până la intrarea în vigoare a Legii nr. 207 din 29 iulie 2016, ridicată de dl avocat Igor Chiriac, în interesele dlui Ion Cavaliuc, parte în dosarul nr. 21-616/2020, pendinte la Judecătoria Orhei, sediul central.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

*Chișinău, 6 aprilie 2021
DCC nr. 48
Dosarul nr. 194g/2020*